

НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КРОС-ДИСЦИПЛІНАРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Іван Прилепа ¹

¹ аспірант Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, Україна, <https://orcid.org/0000-0003-0185-481X>, ResearcherID: ABF-0236-2022, e-mail: ivan2400@ukr.net

Реферат:

Актуальність: необхідність системного аналізу вітчизняних і міжнародних нормативних документів щодо формування крос-дисциплінарної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання зумовлена тим що, невинний розвиток суспільства, знань і технологій диктує нові вимоги до майбутніх фахівців, які повинні швидко пристосовуватися та опановувати нові навички та професії. З огляду на це, освітні програми зазнають суттєвих змін, де за основу беруть набуття універсальних компетентностей: уміння швидко вчитися, опрацьовувати інформацію, миттєво опановувати нові технології, розвивати критичне мислення та критичний підхід. Таким чином, перед ЗВО постає завдання поєднання розвитку таких здатностей у студентів та одночасного надання їм спеціалізованих знань і навичок у рамках обраної професії. І рішенням для цього є використання кросдисциплінарності для формування цих компетентностей.

Мета: проаналізувати та узагальнити вітчизняні й зарубіжні нормативні документи щодо формування крос-дисциплінарної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання з огляду на сучасний стан розвитку науки та суспільства.

Методи: теоретичні (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення) – для аналізу джерел дослідження та обґрунтування переваг застосування крос-дисциплінарного підходу до підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

Результати: здійснено теоретичний аналіз вітчизняних і зарубіжних нормативно-правових документів і наукових публікацій щодо формування крос-дисциплінарної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання.

Висновки: з'ясовано, що вітчизняні та зарубіжні нормативно-правові документи акцентують увагу на необхідності вдосконалення освітнього процесу закладів вищої освіти і підвищення конкурентоспроможності працівників на ринку праці шляхом використання міждисциплінарності, як основи для вирішення глобальних проблем і створення перспективних технологій та інновацій; показано переваги міждисциплінарності у порівнянні з традиційними науковими підходами до організації освітнього процесу закладів вищої освіти (ефективне формування навичок ХХІ століття; зосередження уваги на опануванні студентами основоположних мультикультурних знань; сприяння розвитку критичності, гнучкості, широти і глибини мислення; стимулювання інноваційних ідей; формування здатності розв'язувати актуальні проблеми сьогодення, що вимагають збалансування багатьох суперечливих або конкуруючих цілей); доведено необхідність опанування майбутніми педагогами професійного навчання знаннями й навичками щонайменше з двох галузей (педагогічної та виробничої); перспективами подальших досліджень визнано розроблення рекомендацій щодо імплементації кросдисциплінарного підходу в освітні програми підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

Ключові слова: крос-дисциплінарність, міждисциплінарність, педагог професійного навчання, освіта, нормативні документи.

Вступ. Сучасне та майбутнє життя не тільки актуалізує проблему розвитку людини, її професійного зростання, а й ставить нові вимоги до неї

як до особистості і професіонала, а саме: необхідність, як ніколи раніше, розвиватися на основі своїх здібностей, орієнтації; потреба формувати професіонала, здатного до інноваційного типу

мислення та функціонування в глобальному життєвому і професійному просторі; співвідношення в професійній підготовці фундаментальності й спеціалізації. Зазначимо, що сучасні реформи у вищій школі вимагають таких шляхів організації і підвищення результативності навчальної діяльності, що сприятимуть невпинному поступові студентів і забезпечать переорієнтацію навчання від уявного нагромадження знань до справжнього розвитку вмінь (Ковальчук, 2019).

Таким чином, у майбутньому збільшиться попит на робітників, які володітимуть широким спектром компетентностей, зацікавлень, професійних практик. Наявність такого «універсала» завжди вигідна як робітнику, так і роботодавцю. Робітник представляє власні можливості та компетентності на ринку праці, а роботодавець отримує велику перспективу використовувати як профільну спеціалізацію робітника, так і його інший додатковий професійний розвиток. Такі робітники здатні бути міждисциплінарними та працювати і розвиватися на перетині різних наук, сфер, галузей. Це важлива якість, тому що міждисциплінарність є простором бурхливого розвитку, де працівник може активно впроваджувати інновації, створювати перспективні технології, здобувати нові знання. Тому на ринку затребуваними будуть професіонали, які мають різноманітний набір знань, умінь та навичок та які здатні працювати в різних, водночас міждисциплінарних, сферах. Наприклад, в таких, як біотехнології, онлайн-освіта або спортивна медицина.

У сучасній освіті дослідниками все частіше використовується поняття «крос-дисциплінарність», яке має багато спільних рис з поняттям «міждисциплінарність» та широко застосовується зарубіжними науковцями як заміник «міждисциплінарності». Незважаючи на таке ототожнення, крос-дисциплінарний підхід має свою філософію організації освітньої діяльності.

Джерела. У науковій літературі міждисциплінарність вивчали О. Богданов, Л. фон Бентарланфі, Н. Вінер, І. Прихожин, Г. Хакен, саме вони дослідили міждисциплінарний підхід у науковому пізнанні. О. Комар, В. Лук'янець вказали на гносеологічну роль міждисциплінарності, Г. Меднікова виявила ознаки креативності у міждисциплінарності, яка, на її думку, поєднує знання, здобуті у стінах ЗВО, та безпосередньо необхідні на робочих місцях у тій чи іншій галузі. Загальні аспекти міждисциплінарності досліджували В. Аршинов, В. Буданов, І. Добронравова, Л. Киященко, Л. Сидоренко, В. Стьопин, С. Гончаренко, А. Бочан, А. Бекренев, А. Гур'єв,

В. Костюк, В. Михелькевич, Т. Титовець, А. Вербицький, Д. Ширяєва тощо.

Мета статті полягає в системному аналізі вітчизняних та міжнародних нормативних документів щодо формування крос-дисциплінарної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання на законодавчому рівні.

Методи дослідження: теоретичні (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення) – для аналізу джерел дослідження та обґрунтування переваг застосування крос-дисциплінарного підходу до підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

Результати та обговорення. Проблеми міждисциплінарності в освіті задекларовані в міжнародних та вітчизняних нормативних документах. У статті 6 «Довгострокова орієнтація на адекватність» (Світова декларація про вищу освіту для XXI століття: підходи та практичні заходи, 1999) зазначено, що адекватність вищої освіти слід оцінювати з огляду на те, наскільки діяльність закладів вищої освіти відповідає очікуванням суспільства. Для цього необхідні етичні норми, політична неупередженість, критичний підхід і водночас більш високий ступінь актуальності щодо проблем суспільства та світу праці. До того ж, довгострокова орієнтація має ґрунтуватися на соціальних цілях та потребах, включаючи повагу до культур та охорону навколишнього середовища. Завдання полягає в тому, щоб забезпечити доступ як до широкої загальної освіти, так і до спеціальної, націленої на конкретну професійну діяльність, часто міждисциплінарну за своїм характером, приділяючи пильну увагу навичкам і здібностям. Це пов'язано з тим, що зазначені вище види освіти готують людину до життя в різних мінливих умовах та до можливості змінювати види своєї діяльності (Світова декларація про вищу освіту для XXI століття: підходи та практичні заходи, 1999).

Вища освіта повинна зміцнювати свої функції, пов'язані зі служінням суспільству, зокрема боротьбу зі злиднями, нетерпимість, насильство, неграмотність, голод, погіршення довкілля та хвороби, насамперед шляхом застосування міждисциплінарного та трансдисциплінарного підходу для аналізу проблем та питань.

За роки незалежності, зокрема після приєднання України до Болонського процесу, було визначено найбільш суттєві чинники впливу на ефективність інтернаціоналізації вищої освіти, надано характеристику діяльності закладів вищої освіти у контексті євроінтеграційних проце-

сів для забезпечення належного виконання сучасних завдань освіти, а також проаналізовано позитивний досвід інтернаціоналізації у закордонних країнах та особливості його застосування в Україні. Окрім цього, надано рекомендації щодо визначення напрямів реформування вищої освіти, сформульовано рекомендації введення змін і доповнень до чинного законодавства та відповідних підзаконних актів з цих питань, прийнято новий Закон України «Про вищу освіту». Враховуючи міждисциплінарний аспект інтернаціоналізації, дотепер вченими аналізуються філософські, психологічні, соціологічні, педагогічні підґрунтя цього процесу (Горбунова та ін., 2018, с. 189).

З кожним наступним роком у світі все більшого поширення можуть набувати нові соціальні стандарти, що суттєво впливатимуть на ринки праці і відобразатимуться у державних законах, стандартах та стратегіях. Переважно вони орієнтовані на посилення міждисциплінарних зв'язків різних рівнів у всіх закладах освіти. Зокрема, в Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки (2020) зазначається що, з огляду на зміст освітніх програм світовим трендом їхнього майбутнього буде міждисциплінарність, що надає фахівцям можливість всебічно, цілісно та більш глибоко дослідити об'єкт, розвиває навички критичного мислення. Крім того, більшого значення набуває свобода і відповідальність студента у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії.

Крос-дисциплінарна компетентність педагога професійного навчання базується на вміннях комплексно застосовувати знання, їх синтезувати, переносити ідеї та методи з однієї науки (галузі) в іншу, проявляючи креативність та оригінальність.

У методах навчання відбуватимуться також зміни, пов'язані, насамперед, зі зміною фокусу – від викладання, передачі (транслявання) знань викладачем до активної участі студента у процесі. Здебільшого функція викладача у майбутньому – створення середовища для навчання та керування. Водночас викладач має постійно удосконалювати свої знання та навички. У формах навчання переважатимуть змішані, з широким застосуванням цифрових технологій. Таким чином, перед ЗВО постає завдання поєднання розвитку таких здатностей у студентів та одночасного надання їм спеціалізованих знань і навичок у рамках обраної професії. В майбутньому це сприятиме безперервній освіті наступних поколінь.

З-поміж цілей Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки виділяємо такі: розбудову системи державних стандартів вищої освіти на основі кваліфікаційних вимог і забезпечення відповідності змісту вищої освіти поточним і стратегічним цілям країни (3.1.); реформування змісту освітніх програм, посилення міждисциплінарної взаємодії у освітніх програмах, де заклади вищої освіти стануть генераторами міждисциплінарних знань (3.1.3.). Таким чином, освітні програми у ЗВО характеризуються цілісністю, міждисциплінарністю, системністю, орієнтацією на найновіші наукові досягнення.

В Крос-секторальній експортній стратегії «вдосконалення навичок» на 2019–2023 роки (2019) зазначено, що необхідним є підвищення інституційної гнучкості для забезпечення програм навчання, які відповідають потребам галузі, де базою є творчість, включаючи міждисциплінарні програми, які є основою для комбінованих кваліфікацій та поєднують інформаційні, комунікаційні технології та креативність, а також є створеними для різноманітних періодів навчання. Також варто розвивати міждисциплінарні кваліфікації які здатні забезпечувати навчання у різноманітних часових рамках та поєднувати різноманітні технічні, креативні та бізнесові навички і знання для потреб суспільства. Окрім цього, в документі зазначено, що випускники недостатньо розуміють глобальні практики, глобальні ринки, їх вимоги та потреби. Подібні проблеми виникають при роботі з клієнтами та розробці продуктів й дизайну. Це ще більше створює попит на створення міждисциплінарних програм які будуть задовольняти потреби особливих професій у найрізноманітніших секторах та пов'язані зі створенням нових робочих місць.

Секторальне та регіональне партнерство оптимально функціонує на таких умовах: позитивного відношення керівництва яке націлене на співпрацю, коли окремі учасники працюють опосередковано для полегшення та направлення роботи інших працівників; міждисциплінарний підхід та якісна міжвідомча координація між завданнями удосконалення навичок для економічного розвитку; націленість на основний вид діяльності який є потрібним для всіх учасників ринку праці; заклади вищої та професійної (професійно-технічної) освіти повинні бути розташовані біля компаній та промислових секторів; об'єктивний підхід до розгляду нестачі компетентностей та пошук відповідних рішень; цілесп-

рямоване поєднання навчання з практикою; тісна співпраця яка дозволяє створити баланс між зацікавленими сторонами; вільний доступ до об'єктивної інформації щодо прийняття конкретних рішень; сукупність реальних завдань, які дають учасникам секторального партнерства достатньо часу для налагодження обопільної довіри та дозволяють повною мірою зрозуміти складнощі, пов'язані з вдосконаленням навичок; регулярна перевірка проміжних результатів (Крос-секторальна експортна стратегія «вдосконалення навичок» 2019–2023, 2019).

Державні освітні заклади можуть спрямовувати розвиток деяких технічних або управлінських навичок, що є важливими для загального успіху підприємницької діяльності. Заклади професійної (професійно-технічної) та вищої освіти також мають можливість стати центрами місцевих екосистем підприємництва через програми наставництва та акселерації за участі підприємств.

Заклади вищої освіти здатні формувати та розвивати різноманітні технічні та управлінські компетентності, що є важливими для провадження підприємницької діяльності. Державні освітні заклади мають можливість через програми наставництва за участі підприємств стати центрами підвищення кваліфікації. Інноваційні процеси вимагають від фахівців компетентностей які сформовані на декількох дисциплінах, та розвиваються у цьому для особистісного збагачення та генерування сучасних ідей, що сприятимуть появі новітніх технологій.

Для генерування ідей які сприятимуть появі інновацій необхідно, щоб фахівці були збагачені знаннями з різних дисциплін та тісно співпрацювали. Також необхідно формувати стратегії тісної співпраці між закладами вищої та професійної (професійно-технічної) освіти і компаній де будуть чітко визначені функції зацікавлених сторін для появи інновацій. Для цього необхідно створити «Альянси знань» за участі закладів вищої і професійно-технічної освіти та бізнесу, які:

- спільно працюватимуть над розробкою навчальних програм з впровадженням новітніх технологій в освітні процеси;
- сприятимуть формуванню та розвитку міждисциплінарних компетентностей для посилення бізнес-партнерства.

Таким чином, у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021–2027 роки (2020) для пришвидшення економічного зростання регіонів, підвищення їх конкурентоспроможності на основі ефективного використання внутрішнього

потенціалу, створення нових робочих місць, покращення зайнятості населення, створення умов для повернення на батьківщину трудових мігрантів одним із напрямків є запровадження новітніх освітніх підходів та форматів з посиленою прикладною орієнтацією, міждисциплінарним підходом, що пов'язані з інтелектуально місткими, виробничими та інноваційними видами підприємництва.

Окрім цього, в Стандарті вищої освіти України для другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) (2020) у Спеціальних (фахових, предметних) компетентностях (СК) виокремлено здатність розробляти і реалізовувати проекти у професійній освіті, у тому числі міждисциплінарні, здійснювати їх інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення (СК 05.) та у Програмних результатах навчання (РН) обирати оптимальну стратегію колективної діяльності, міжособистісного спілкування та взаємодії для реалізації комплексних проектів у професійній освіті та міждисциплінарних проектів з урахуванням етичних, правових, соціальних та економічних аспектів (РН 05).

У контексті інтеграції вищої освіти України до Європейського дослідницького простору актуального значення набуває дослідження та впровадження європейських практик професійного розвитку науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти. Досвід провідних закладів вищої освіти країн Європейського Союзу свідчить, що кар'єрному розвитку викладачів і дослідників варто приділяти значну увагу. Нагальною потребою розвитку кадрового персоналу закладів вищої освіти нині є створення і діяльність центрів / служб розвитку кар'єри.

У публікації «Мислення вищих і за межами перспектив майбутнього вищої освіти до 2050 року» (Thinking Higher and Beyond Perspectives on the Futures of Higher Education to 2050, 2021), опублікованій Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури у розділі Інтеграція навчання між дисциплінами, акцентовано на те, що вища освіта у 2050 році може бути більш адаптованою до своїх здобувачів, що значно відрізнятиметься від нинішньої організації, за якою здобувачі адаптуються до структур вищої освіти. Задля підтримки вказаного вище процесу, міждисциплінарність може замінити актуальні сьогодні дисциплінарні розрізи. Це дасть змогу не лише здобувачам, а й викладачам та дослідникам скористатися перевагами, отрима-

ними вивченням різних дисциплін, а також зауважити, що «нові знання можуть з'явитися в результаті гібридності». Щоб сформувати компетентних людей зі здатністю діяти етично та бути відданими суспільству та загальному благу, гуманітарні науки, мистецтво та точні науки повинні бути переплетені з різними галузями техніки, технологій та інновацій для створення «інтегральної освіти». Міждисциплінарні знання можуть допомогти здобувачам краще зрозуміти багатосекторні зв'язки їхнього навчання з їхнім подальшим життєвим шляхом. Багатодисциплінарність можна було б навіть замінити «міждисциплінарністю» і просуванням нових ключових компетентностей у мові, дослідницьких навичок, педагогічної компетентності, критичної технологічної компетентності та екосоціальної чутливості. Щораз більша взаємопов'язаність між ЗВО може спричинити необхідність «перейти до консенсусу щодо мінімально необхідного навчання на перших ступенях, що сприятиме інтегрованому світу: наукова та історико-культурна грамотність, комунікації, мови, соціальні відносини та підготовка до роботи». Соціальні та гуманітарні науки могли б мати більше впливу, щоб приборкати прагнення до (прибутку) максимізації та приділяти більше уваги відповідальному бізнесу. Водночас можуть з'явитися нові галузі спеціалізації, оскільки контент стане більш гуманним і відповідним потребам глобального громадянина. Здобувачі повинні «отримувати освіту щодо миру та прав людини». Навчання має підкреслювати «людський вимір» вищої освіти, включаючи розв'язання проблем, роботу над проектами, підприємливість, розвиток допитливості та добробут. Студенти повинні бути залученими в глобальному масштабі через міжнародне співробітництво, міждисциплінарне навчання та міждисциплінарні дослідження. Інтеграція міжнародного виміру в системи вищої освіти на відміну від зосередження на індивідуальних стратегіях таких, як мобільність студентів або викладачів, може підвищити якість освіти та підтримати набуття компетентностей (Thinking Higher and Beyond Perspectives on the Futures of Higher Education to 2050, 2021с. 21-22).

У документі «Реалізація Порядку денного до 2030 у вищих навчальних закладах: виклики та відповіді» (Implementing the 2030 Agenda at Higher Education Institutions: Challenges and Responses, б. д.), опублікованого глобальною університетською мережею для інновацій (Global University Network for Innovation), підкреслено, що університети повинні прищепити

нове етичне та трансформаційне ставлення, а також готувати людей, які здатні в обов'язковому порядку вирішувати найнагальніші та спостережені актуальні проблеми. Такі теми, як системне мислення, навички очікування та комплексне розв'язання проблем, повинні бути в усіх університетських програмах, а міждисциплінарність – в основі знань і дій.

Іншим аспектом освіти для сталого розвитку (ОСР), що має відношення до цілей сталого розвитку, є існування міжфакультетських курсів для сприяння мультидисциплінарності та міждисциплінарності. Наприклад, факультет природничих наук у коледжі «Канцлера» проводить програму магістра в галузі екологічних наук, призначену для виконання курсової роботи водночас із самостійними дослідженнями. Програма базується на факультетах, але кафедри керують компонентами навчального плану, намагаючись відійти від середовища, яке прирівнюється до спеціальних галузей таких, як ботаніка та зоологія. Аналогічно чергуються координатори між різними відділами. У той час, коли магістр екології був створений і керований факультетом природничих наук, факультет шукав поза межами досвіду, який традиційно не доступний всередині компанії. Наприклад, юридичний факультет був віднесений до екологічного права та політики; гуманітарному факультету було надано етики та комунікації для розвитку, а факультет соціальних наук отримав економіку ресурсів та навколишнього середовища (Implementing the 2030 Agenda at Higher Education Institutions: Challenges and Responses, б. д. с. 26).

Орієнтовна стратегія «Освіта 2030 Інчхонська декларація» (Education 2030 Incheon Declaration Towards Inclusive and Equitable Quality Education and Lifelong Learning for All, б. д.) за підтримки ЮНЕСКО та ЮНІСЕФ на шляху до інклюзивної та справедливої якісної освіти та навчання протягом усього життя для всіх пропагує міждисциплінарність. Цей підхід поєднує багато зацікавлених сторін для забезпечення освіти щодо сталого розвитку та освіти глобального громадянства на всіх рівнях і в усіх формах освіти, водночас через навчання протягом життя та навчання в галузі прав людини, сприяючи розвитку культури миру та ненасильства (Education 2030 Incheon Declaration Towards Inclusive and Equitable Quality Education and Lifelong Learning for All, б. д. с. 50).

Проведений аналіз дозволив узагальнити підходи щодо міждисциплінарності та визначити їхні актуалітети (*таблиця 1*).

Аналіз вітчизняних і міжнародних документів щодо міждисциплінарності

Назва документу	Актуалізація міждисциплінарності
<i>Світова декларація про вищу освіту для XXI століття: підходи та практичні заходи, 1999</i>	Для відповідності діяльності закладів вищої освіти очікуванням суспільства необхідно забезпечити доступ людині як до широкої загальної освіти, так і до спеціальної, яка націлена на конкретну професійну міждисциплінарну діяльність.
<i>Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки, 2020</i>	Світовим трендом майбутнього буде міждисциплінарність, що надає фахівцям можливість всебічно, цілісно та більш глибоко дослідити об'єкт, розвиває навички критичного мислення
<i>(Крос–секторальна експортна стратегія «вдосконалення навичок» 2019–2023, 2019</i>	Міждисциплінарні програми є основою для комбінованих кваліфікацій та поєднують інформаційні, комунікаційні технології та креативність, а також є створеними для різноманітних періодів навчання. Міждисциплінарні кваліфікації здатні забезпечувати навчання у різноманітних часових рамках та поєднувати різноманітні технічні, креативні та бізнесові навички і знання для потреб суспільства. Необхідно створювати міждисциплінарні програми які будуть задовольняти потреби особливих професій у найрізноманітніших секторах та пов'язані зі створенням нових робочих місць.
<i>Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки, 2020</i>	Для пришвидшення економічного зростання регіонів, підвищення їх конкурентоспроможності необхідно запровадження новітніх освітніх міждисциплінарних підходів пов'язаних з інтелектуальними та інноваційними видами підприємництва.
<i>Стандарт вищої освіти України. Другий (магістерський) рівень, галузь знань 01 – Освіта / Педагогіка, спеціальність – 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), 2020</i>	У Спеціальних (фахових, предметних) компетентностях (СК) виокремлено здатність розробляти і реалізовувати міждисциплінарні проекти у професійній освіті.
<i>«Мислення вищих і за межами перспектив майбутнього вищої освіти до 2050 року» (Thinking Higher and Beyond Perspectives on the Futures of Higher Education to 2050, 2021)</i>	Міждисциплінарність може замінити актуальні сьогодні дисциплінарні розрізи. Міждисциплінарні знання можуть допомогти здобувачам краще зрозуміти багатосекторні зв'язки їхнього навчання з їхнім подальшим життєвим шляхом
<i>«Реалізація Порядку денного до 2030 у вищих навчальних закладах: виклики та відповіді» (Implementing the 2030 Agenda at Higher Education Institutions: Challenges and Responses, б. д.),</i>	Міждисциплінарність – знаходиться в основі знань і дій.

Висновки. З'ясовано, що вітчизняні та зарубіжні нормативно-правові документи акцентують увагу на необхідності вдосконалення освітнього процесу закладів вищої освіти і підвищення конкурентоспроможності працівників на ринку праці шляхом використання міждисциплінарності, як основи для вирішення глобальних проблем і створення перспективних технологій та інновацій. Доведено, що міждисциплінарність – це важливий аспект сучасного освітнього процесу закладів вищої освіти, що має значні переваги перед традиційними науковими підходами до професійної

підготовки майбутніх фахівців: є рушійною силою формування навичок XXI століття; дає змогу зосередити увагу на опануванні студентами основоположних мультикультурних знань; сприяє розвитку критичності, гнучкості, широти і глибини мислення; стимулює інноваційні ідеї; допомагає розв'язувати актуальні проблеми сьогодення, що вимагають збалансування багатьох суперечливих або конкуруючих цілей. Показано, що майбутні педагоги професійного навчання повинні володіти знаннями щонайменше з двох галузей (педагогічної та виробничої) та вміти встановлювати

зв'язки між ними. Перспективами подальших досліджень є розроблення рекомендацій щодо імплементації кросдисциплінарного підходу в освітні програми підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

лементатії кросдисциплінарного підходу в освітні програми підготовки майбутніх педагогів професійного навчання.

Список посилань

Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. (2020, 5 серпня). Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-п#Text>

Ковальчук, В. І. (2019). Підготовка фахівців соціальної сфери до професійної діяльності засобами інноваційних технологій. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*, (33), 38-56.

Крос-секторальна експортна стратегія «вдосконалення навичок» 2019–2023. (2019, 26 грудня). Міністерство економіки України. <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9b30d698-a974-4792-ab0b-1c6351920611&title=KrossektoralnaEksportnaStrategiivdoskonalenniaNavichok-doslidzhennia-UkrainskoiuMovoii&isSpecial=true>

Горбунова, Л. С., Дебич, М. А., Зінченко, В. В., Сікорська, І. М., Степаненко, І. В., & Шипко, О. М. (2018). *Культурно-гуманітарні стратегії розвитку університетської освіти в умовах динамічних суспільних трансформацій* (І. В. Степаненко, ред.). ІВО НАПН України.

Світова декларація про вищу освіту для XXI століття: підходи та практичні заходи. (1999, 31 серпня). UNESDOC Цифрова бібліотека. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000117022_rus

Стандарт вищої освіти України. Другий (магістерський) рівень, галузь знань 01 – Освіта / Педагогіка, спеціальність – 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). (2020, 18 листопада). Міністерство освіти і науки. https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/11/20/015_profesiyna_osvita_mahistr.pdf

Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. (2020, 2 жовтня). Міністерство освіти і науки. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>

Education 2030 Incheon Declaration Towards inclusive and equitable quality education and lifelong learning for all. (б. д.). UNESCO Institute of Statistics. http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/education-2030-incheon-framework-for-action-implementation-of-sdg4-2016-en_2.pdf

Implementing the 2030 Agenda at Higher Education Institutions: Challenges and Responses. (б. д.). Global University Network for Innovation. https://www.guninetwork.org/files/guni_publication_-_implementing_the_2030_agenda_at_higher_education_institutions_challenges_and_responses.pdf

Thinking Higher and Beyond Perspectives on the Futures of Higher Education to 2050. (2021, 25 травня). Global University Network for Innovation. https://www.guninetwork.org/files/thinking-higher-and-beyond_en_format_final.pdf

Переклад і транслітерація

Thinking Higher and Beyond Perspectives on the Futures of Higher Education to 2050. (2021, 25 травня). Global University Network for Innovation. https://www.guninetwork.org/files/thinking-higher-and-beyond_en_format_final.pdf, [in English].

Derzhavna stratehiia rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky. (2020, 5 serpnia). Verkhovna Rada Ukrainy. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-p#Text>, [in Ukrainian].

Kovalchuk, V. I. (2019). Pidhotovka fakhivtsiv sotsialnoi sfery do profesiinoi diialnosti zasobamy innovatsiinykh tekhnolohii. *Zbirnyk naukovykh prats Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohiiienka*, (33), 38–56, [in Ukrainian].

Kros-sektoralna eksportna stratehiia «vdoskonalennia navychok» 2019–2023. (2019, 26 hrudnia). Ministerstvo ekonomiky ukrainy. <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9b30d698-a974-4792-ab0b-1c6351920611&title=KrossektoralnaEksportnaStrategiivdoskonalenniaNavichok-doslidzhennia-UkrainskoiuMovoii&isSpecial=true>, [in Ukrainian].

Horbunova, L. S., Debych, M. A., Zinchenko, V. V., Sikorska, I. M., Stepanenko, I. V., & Shypko, O. M. (2018). *Kulturno-humanitarni stratehii rozvytku universytetskoï osvity v umovakh dynamichnykh suspilnykh transformatsii* (I. V. Stepanenko, red.). IVO NAPN Ukrainy, [in Ukrainian].

Svitova deklaratsiia pro vyshchu osvitu dlia XXI stolittia: pidkhody ta praktychni zakhody. (1999, 31 serpnia). UNESDOC Tsyfrova biblioteka. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000117022_rus, [in Ukrainian].

Standart vyshchoi osvity Ukrainy. Druhyi (mahisterskyi) riven, haluzznan 01 – Osvita / Pedahohika, spetsialnist – 015 Profesiinaosvita (zaspetsializatsiiamy). (2020, 18 lystopada). Ministerstvo osvity i nauky.

https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/11/20/015_profesiyna_osvita_mahistr.pdf, [in Ukrainian].

Stratehiiia rozvytku vyshchoi osvity v ukraini na 2021–2031 roky. (2020, 2 zhovtnia). Ministerstvo osvity i nauky. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>, [in Ukrainian].

Education 2030 Incheon Declaration Towards inclusive and equitable quality education and lifelong learning for all. (b. d.). UNESCO Institute of Statistics. http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/education-2030-incheon-framework-for-action-implementation-of-sdg4-2016-en_2.pdf, [in English].

Implementing the 2030 Agenda at Higher Education Institutions: Challenges and Responses. (b. d.). Global University Network for Innovation. https://www.guninetwork.org/files/guni_publication_-_implementing_the_2030_agenda_at_higher_education_institutions_challenges_and_responses.pdf [in English].

<https://doi.org/10.32835/2707-3092.2022.24.215-222>

NORMATIVE PRINCIPLES OF FORMATION OF CROSS-DISCIPLINARY COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF VOCATIONAL TRAINING

Ivan Prylepa¹

¹ Postgraduate Student of the Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0003-0185-481X>, ResearcherID: ABF-0236-2022, e-mail: ivan2400@ukr.net

Abstract

Relevance: the need for a systematic analysis of domestic and international regulatory documents regarding the formation of cross-disciplinary competence of future teachers of vocational training is due to the fact that the relentless development of society, knowledge and technology dictates new requirements for future specialists who must quickly adapt and master new skills and professions. In view of this, educational programs are undergoing significant changes, which are based on the acquisition of universal competencies: the ability to learn quickly, process information, instantly master new technologies, develop critical thinking and a critical approach. Thus, higher education institutions face the task of combining the development of such abilities and simultaneously providing students with specialized knowledge and skills within the framework of the chosen profession. And the solution for this is to use cross-disciplinarity to build these competencies.

Purpose: to analyze and generalize domestic and foreign normative documents regarding the formation of cross-disciplinary competence of future teachers of vocational education in view of the current state of development of science and society.

Methods: partial search, generalization, analysis, comparison, description of domestic and foreign normative documents on the issue of interdisciplinarity.

Results: a theoretical analysis of domestic and foreign legal documents and scientific publications on the formation of cross-disciplinary competence of future teachers of vocational training is carried out.

Conclusions: it is found that domestic and foreign legal documents emphasize the need to improve the educational process of higher education institutions and increase the competitiveness of employees on the labor market by using interdisciplinarity as a basis for solving global problems and creating promising technologies and innovations; the advantages of interdisciplinarity in comparison with traditional scientific approaches to the organization of the educational process of higher education institutions are shown (effective formation of skills of the 21st century; focus on students' mastery of fundamental multicultural knowledge; promotion of the development of criticality, flexibility, breadth and depth of thinking; stimulation of innovative ideas; formation of the ability to solve current problems of today, which require the balancing of many conflicting or competing goals); the need for future teachers of vocational training to acquire knowledge and skills from at least two fields (pedagogical and industrial) is proven; the development of recommendations for the implementation of a cross-disciplinary approach in educational programs for the training of future teachers of vocational training is recognized as a perspective for further research.

Keywords: *cross-disciplinarity, interdisciplinarity, vocational training teacher, education, normative documents.*

Стаття надійшла до редакції: 16.06.22

Прийнято до друку: 11.08.22